

16.4.2018

Päivitetty 13.12.2018

Kysymyksiä ja vastauksia osakkeenomistajien oikeuksista

Mikä uudistuksen tavoitteena on?

Lainsäädännöllä parannetaan osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuuksia yhtiössä sekä dialogia omistajien ja yhtiön välillä. Tavoitteena on saada omistajien tahto näkymään yrityksen päätöksenteossa. Näin tuetaan yrityksiä toimimaan pitkäjänteisesti, taloudellisesti menestyksekkäästi ja vastuullisesti.

Mikä on täytäntöönpanon aikataulu?

Suomi panee kansallisella lainsäädännöllä täytäntöön muutetun EU-direktiivin osakkeenomistajien oikeuksista (SHRD). Hallitus antoi esityksen lainmuutoksista 13. joulukuuta 2018, ja niiden on tarkoitus tulla voimaan 1.4.2019. Esitys sisältää lukuisia siirtymäsäännöksiä.

Direktiivi tuli voimaan 17. toukokuuta 2017, ja jäsenmaiden pitää panna se täytäntöön viimeistään 10. kesäkuuta 2019. Direktiivi mahdollistaa myöhennetyn voimaantulon (arviolta 2020) siltä osin, kun on kyse osakkeenomistajien tietojen toimittamisesta.

Johdon palkitseminen

Keiden palkitsemista direktiivi koskee?

Direktiivin säännökset palkitsemisesta koskevat pörssiyhtiön ylintä johtoa. Suomessa osakeyhtiön johdon muodostavat hallitus, toimitusjohtaja ja käytännössä harvinainen hallintoneuvosto.

Miten pörssiyhtiöt nykyään päättävät johdon palkitsemisesta?

Suomessa pörssiyhtiöiden johdon palkitseminen rakentuu periaatteelle, jonka mukaan johdon nimittävä elin päättää palkitsemisesta. Siten yhtiökokous päättää hallitukselle maksettavista palkkioista ja niiden määräytymisperusteista. Toimitusjohtajan palkitsemisesta ja hänelle maksettavista muista korvauksista päättää hallitus. Yhtiön on lisäksi määriteltävä muun johdon (esimerkiksi johtoryhmän) palkitsemista koskeva päätöksentekojärjestys.

Miten tuleva lainsäädäntö muuttaa päätöksentekoa johdon palkitsemisesta?

Jo nykyllä lainsäädännön mukaan yhtiökokous päättää hallituksen jäsenten valinnasta ja palkitsemisesta sitovasti. Tämä ei muutu. Osakkeenomistajat saavat oikeuden äänestää yhtiökokouksessa toimitusjohtajan palkitsemisesta. Johtoryhmän palkitsemiseen ei esitetä muutoksia.

Mitä neuvoo-antava äänestys tarkoittaa käytännössä?

Palkitsemisen on aina perustuttava yhtiökokouksen käsittelemään palkitsemispolitiikkaan. Neuvoo-antava äänestys on jossain määrin sitovaa äänestystä joustavampi ja jättää yhtiön johdolle enemmän harkintavaltaa. Jos yhtiökokous hylkäisi ehdotuksen palkitsemisesta, yhtiön johto voisi soveltaa sitä joka tapauksessa siihen saakka, kunnes tarkistettu politiikka on käsitelty seuraavassa yhtiökokouksessa.

Palkitsemispolitiikasta voitaisiin poiketa väliaikaisesti silloin, kun siihen on perusteita yhtiön pitkän aikavälin etujen varmistamiseksi (esimerkiksi toimitusjohtajan vaihtumisen takia). Edellytyksenä on, että palkitsemispolitiikassa on määriteltävä, mistä sen osista voidaan poiketa ja mitkä ovat menettelytavat poikkeamistilanteissa.

Pörssiyhtiön oikeus saada osakkeenomistajiaan koskevia tietoja ja arvopaperien moniportainen säilyttäminen (hallintarekisteröinti)

Miten yhtiö saa jatkossa tietoa hallintarekisteröityjen osakkeiden omistajista?

Ennen tätä direktiiviä pörssiyhtiöllä on ollut rajallinen mahdollisuus saada tietoja moniportaisesti säilytettujen osakkeiden omistajista. Direktiivi parantaa tietojensaantia, koska osakkeita säilyttävillä sijoituspalveluyrityksillä on EU-alueella velvollisuus toimittaa pörssiyhtiöille pyynnöstä tiedot osakkeenomistajista. Samat säännökset koskevat myös kolmansien maiden sijoituspalveluyrityksiä, jos ne toimivat EU-alueella.

Direktiivi mahdollistaa osakkeenomistajien tietojen pyytämisen ja toimittamisen milloin tahansa yhtiön tarpeiden perusteella. Tietojen pyytäminen ja niiden toimittaminen voi siten olla satunnaista, eikä sen tarvitse liittyä mihinkään käsillä olevaan yhtiötapahtumaan, kuten yhtiökokoukseen. Pörssiyhtiö vastaa tietojen keräämisestä aiheutuneista kustannuksista.

Tiedonsaantioikeus koskee vain suomalaisten pörssiyhtiöiden ulkomaalaisomistajien tietoja, koska kotimaisia sijoittajia koskevat tiedot ovat jo nyt saatavilla arvopaperikeskuksen osakasluetteloilta.

Muuttaako EU-sääntely hallintarekisteröintiä ja säilytysjärjestelmiä jäsenmaissa?

Ei muuta.

Miten osakkeenomistajat voivat tulevaisuudessa vaikuttaa yhtiössä, jos osakkeet on hallintarekisteröity?

Sijoituspalveluyritysten on huolehdittava, että tieto kulkee yhtiöltä sijoittajalle ja päinvastoin. Sijoituspalveluyritysten on siten helpotettava osakkeenomistajien mahdollisuuksia äänestää tai käyttää muita osakasoi-keuksiaan, esimerkiksi osallistumista osakeantiin.

Muuttaako esitys osakasluetteloja ja yhtiökokousosallistumista?

Ei muuta.

Parantaako uudistus viranomaisten ja kansalaisten mahdollisuutta saada tietoa hallintarekisteröidyistä osakkeista?

Direktiivi ei koske viranomaisten ja kansalaisten tietojensaantia. Direktiivillä säännellään sitä, miten yhtiö kerää omistustietoja omaan käyttöönsä.

Esimerkiksi Verohallinnon oikeus saada tietoja verotusta varten perustuu verotusmenettelylakiin, jota sovelletaan direktiivistä riippumatta. Yhtiön on siten annettava keräämänsä tiedot Verohallinnolle verotuksen toteuttamista varten.

Pörssiomistuksen yleisöjulkisuus toteutuu reaaliaikaisesti julkisella osakasluettelolla, joka on saatavilla arvopaperikeskuksesta.

Institutionaaliset sijoittajat

Mikä on institutionaalinen sijoittaja?

Direktiivin tarkoittamia institutionaalisia sijoittajia ovat henkivakuutusyhtiöt, vakuutusyhtiöt sekä tietyt eläkesäätiöt ja vakuutuskassat. Sääntely kohdistuu myös omaisuudenhoitajiin, joita ovat esimerkiksi sijoituspalveluyritykset ja sijoitusrahastot.

Mihin direktiivi velvoittaa institutionaalisia sijoittajia?

Direktiivi velvoittaa pörssiosakkeisiin sijoittavia omaisuudenhoitajia ja institutionaalisia sijoittajia laatimaan ja julkistamaan omistajaohjauksen periaatteet. Periaatteissa on kuvattava, miten sijoittaja seuraa pörssiyh-

tiötä itselleen merkityksellisissä asioissa. Merkityksellisiä asioita sijoittajan kannalta ovat ainakin pörssiyrityksen strategia, taloudellinen menestys sekä pörssiyrityksen toiminnasta aiheutuvat riskit. Lisäksi sijoituskohteiden yhteiskunnalliset ja ympäristönäkökohdat voivat olla merkityksellisiä.

Institutionaalisten sijoittajien uusi omistajavaikuttaminen lisää avoimuutta, mikä taas puolestaan osaltaan vaikuttaa myönteisesti myös piensijoittajien omistajavaikuttamiseen ja sijoituspäätöksiin. On kaikkien etu, että laajemmalla sijoittajajoukolla on käytössään omien sijoituspäätöstensä tueksi suurten sijoittajien omistajaohjauksen periaatteet.

Velvoittaako direktiivi institutionaalista sijoittajaa toimimaan aina aktiivisesti?

Ei velvoita, vaikka direktiivin tavoite onkin vahvistaa institutionaalisten sijoittajien omistajavaikuttamista pörssiyrityksissä. Jatkossakin passiivinen sijoittaminen on siten sallittua, mutta sijoittaja joutuu kuvaamaan ja julkistamaan omistajaohjauksen periaatteensa.

Tuleeko sääntely koskemaan työeläkeyhtiöitä?

EU-lainsäädäntö ei edellytä, että sääntely ulotettaisiin työeläkeyhtiöihin. Työeläkeyhtiöitä koskeva ehdotus direktiivin toimeenpanosta on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä.

Lähipiiritoimet

Mikä on lähipiiritoimi?

Direktiivin mukaan lähipiiritoimella tarkoitetaan sellaista tapahtumaa yhtiössä, joka tehdään yhtiön ja sen lähipiiriläisen välillä ja joka poikkeaa yhtiön tavanomaisesta liiketoiminnasta tai tavanomaisista kaupallisista ehdoista. Tällöin lähipiiriin kuuluva voi saada hänelle kuulumatonta hyötyä yhtiön ja sen osakkeenomistajien kustannuksella. Esimerkkinä lähipiiritoimesta voisi olla alihintainen kiinteistökauppa hallituksen jäsenen kanssa.

Kuka kuuluu lähipiiriin?

Pörssiyrityksien osalta lähipiiri määräytyy kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan (IAS 24 standardi). Muiden kuin pörssiyrityksien osalta lähipiiriin kuuluvat muun muassa hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja sekä sellaiset osakkeenomistajat, jotka käyttävät määräysvaltaa (yli 50 prosenttia äänistä) tai muuta huomattavaa vaikutusvaltaa yhtiössä (yleensä vähintään 20 prosenttia äänistä tai osakkeista).

Mitä uusi sääntely tarkoittaa?

Pörssiyrityksien osalta lähipiirimääritelmä korvataan direktiivin mukaisella kansainvälisesti arvopaperimarkkinoilla käytetyllä lähipiirimääritelmällä. Osakeyhtiölain yleistä esteellisyysääntelyä täydennetään yhtiökokouksen ja hallituksen päätöksentekoa koskevalla lähipiirisääntelyllä. Muiden osakeyhtiöiden osalta nykyinen epäselvä lähipiirimääritelmä korvataan selkeämmällä määritelmällä, jonka soveltamisalaa ei laajenneta (esimerkiksi ei edelleenkään sovelleta yhtiön päätöksentekoon). Tämä muissa yhtiöissä sovellettava määritelmä on suppeampi kuin pörssiyrityksiin sovellettava määritelmä.

Kuka päättää lähipiiritoimista?

Yleensä hallitus päättää yleistöimivaltansa nojalla lähipiiritoimista, mutta päätökseen vaaditaan enemmistö niiden jäsenten äänistä, jotka eivät ole lähipiirisuhteessa päätettävään toimeen.

Hallitus voi viedä lähipiiritointia koskevan päätöksen yhtiökokouksen päätettäväksi. Myös yhtiökokouskäsitelyssä vaaditaan enemmistöä niiden osakkeenomistajien äänistä, jotka eivät ole lähipiirisuhteessa päätettävään toimeen.